

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 2.

V petek 5. Maliga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blasniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postajno plačati.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana. Ljubljanski nemški časnik „Laibacher Zeitung“ v svoji Nr. 74 od 2. aprila t. l. med političkimi naznanili prinese sostavek „vom rechten Donauufer“ pod čerko (W), od kteriga ne vemo kako de v avstrijsko politiko sega; če ni tukej celo kaka druga politika, namreč vse, kar je katoliškiga in keršanskiga, černiti in zasramvati, primešana. Pisavec omenjeniga sostavka sam priča, de je nevedin in hudobin; prvo, ker od reči katolske vere bolj neumno govori, kakor kak kmečki pastir, drugo, ker besede cerkvenih predstojnikov preobrača in pači. V svoji nevednosti govori od „Generalablass“, „Beichtsakramenten &c. &c.“ V svoji hudobi pa imenuje pastirski list perviga ogerskiga nadškofa „eine eigene Brochüre“, katolske kristjane pa imenuje „die katholischen Sünder“; molitev od svetiga Očeta priporočeno, za zatrenje krivovere, spreoberne in popači v molitev za pokončanje nejevernikov „Ausrottung der Ungläubigen“. Kaj de taki dopisači mislijo, si mi lahko mislimo; kaj pa „die Laibacher Zeitung“ kakor avstrijske vlade vradni časnik misli, de svoje vmes tudi katolske brave s takimi neslanimi čenčami terpinči, tega si pa mi nikakor ne moremo misliti.

Ljubljana. Profesor Petrucci, ki je bil od ministerstva na Dunaj poklican, je že spet v Ljubljani.

Austrijska. Pretečeni čertek je bil zadnji sovet ministerstva v cerkvenih zadevah, in vsak dan se pričakuje, de se bodo sklepi naznanili. Govori se, de bodo škofi zanaprej neposredno z papežem v zavezi. Sicer bo škofo ministerstvo volilo, pa le z zastopnostjo drugih škofov. Od šolskih in cerkvenih reči se bo pozneje govorilo.

* Une dni je prišel ukaz, de se potni listi v Moldavo in Valahijo zanaprej le takim smejo dajati, ki imajo posebni vzrok se tje podati, če se od njih zaderžanja nič slabiga ne ve.

* Sliši se, de bodo nove sodniške vradnije perviga junia v življenje stopile.

* Čuje se, de je nekdanji ogerski general Hrabovsky v večno težko ječo v Olomuc obsojen.

* Cena zlata in srebra je spet zlo poskočila, zavolj tega se ministri posvetujejo, kako bi se temu v okom prišlo. Dunajska borska se namreč naredbam ministra vojaštva opéra.

* Prihodnji mesec bodo dve železnici začeli delati, eno iz Inšpruka v Kufstein, in drugo iz Reichenberga v Citavo na Saksonsko.

* Vlada se je začela resnično prizadevati, de se avstrijskim Romanam pravica godi. Komisija se bo sestavila, ki bo juridiško in političko pravoreče ustanovila in vredništvo deržavniga zakonika prevzela. V to komisijo bo 7 učnih Romanov poklicanih. Pred ko ne, de bo vlada te može iz na Dunaju bivajočih poslancev zvolila, de se hitro to delo prične. Ker nekteri udi te komisije so za resnico zlo učeni in pridni, med njimi so tudi taki, ki so

pravdoslovje na Dunaju doveršili, ki nemški in materni jezik popolnoma znajo. Razun tega je precej Romanov, si mnogo vednost pridobiti, na Dunaju, ki so goreči rodojubi, pravi jezikoslovci, ki občnokoristne bukve v svojem materni jezik prestavljajo. Tudi izdelujejo rečnik, bukve za kmetijo in zgodovino romanskiga ljudstva; to vse se bo kmalo v natis dalo. Časopisi romanskiga ljudstva so revni in za potrebe ljudstva nepripravni, samo časopis „Bukovina“ je nekake vrednosti, ki vradne naznanila in zgodbe v deželi v dveh jezikih, v romanskem in nemškem prinaša. De se temu v okom pride, se bodo učeni može sklenili, in en časopis izdajati začeli. Pa to se bo še le takrat zgodilo, ko bodo političke in sodniške reči vrvnane; upamo tudi, de bo tudi vlada za to reč skerbela, ker je že več časopisov na noge spravila.

* Več časopisov je že naznanilo, de bolejšnje leto naša vlada tri vojaške barke okrog zemlje poslala.

* Njegovo veličanstvo je na predlog ministra kupčije obertnije in javnih stavb kamre za kupčijo in obertnijo po vsih kronovinah napraviti ukazalo. Za horvaško in slavonsko kronovino se bodo tri take kamre ustanovile: v Zagrebu, v Sisku in v Reki.

Horvaška. Zagorjanski kmetje so popolnoma zmagani. Verjetne novice pravljjo, de bi se kmetje nikdar vojakam ne bili ustavili, ako bi jih ne bili njih brezvestni svetovavci podpihivali in jim lagali, de to niso cesarski vojaki, ker imajo bele obramnice, ampak gospodje in župani so svoje ljudi tako napravili, de bi kmete ložej v kozji rog ugnali. Kmetje verjamejo in se vojakam nasprot postavijo, so se pa kmalo prepričali, ko so vojaki začeli streljati, de so res cesarski in torej so pobegnili. Vojaško poveljstvo je s kmeti keršansko ravnalo, in vso pohvalo zasluži. Davki se povsod pobirajo. Vzrok opora je bil nek Špolar, ki je bogoslovje zapustil in očetov dom prevzel in kmete golufval; to je ravno tisti, ki je na Dunaj šel in kmetam pravil in lagal, de je z cesarjem govoril in jim nepristne spise kazal; zdaj pa je šel rakam žvižgat. Tega so pa tudi tamošnji vradniki krivi, ker niso kmetov v nobeni stvari podučili, in akoravno so vidili, de jih Špolar podpihuje, se vonder za to niso zmenili.

Česka. Glavni stan avstrijske severne armade na Českem se bo v Toplice preložil.

* Predstojnikom reda piaristov je prišlo povelje zanaprej nobeniga novinca več v red ne sprejeti. Občno mnenje je, de bo ta red pred ali pozneje nehal.

Ogerska. 90 dni je preteklo, ki so bili za tiste ogerske puntarje odločeni se e. k. vojaški sodbi v Peštu predstaviti, kteri so bili velke izdaje obdolženi; tedaj se bodo v kontumacio obsodili. Med temi je Košut, Perczel, Batthyányi, Madaras, Kmety, Teleki itd.

* Čuje se, de se bo v Prešborgu most na verigah čez Donavo naredil.

* Fajmoštri štulweisenburskiga okrožja so

svojiga knezoškofa prosili, de bi blagovolil s svojo prošnjo pripomoči, de bi se po farovžih vojaki za naprej več ne vkvartirovali. Sveti Oče papež je katoliškim kristjanam na Ogerskem sveto leto sprave podelil.

Tuje dežele.

Iz bosniške meje se 24. marca v „Agram. Zeitung.“ piše, de so se vstajniki v Cuhinu zbrali, in de so ravno pripravljeni na Bužim udariti. Dervišbeg, sin bužimskiga muteselima Mehemedbey Arnavtič je od svojiga očeta povelje dobil, se vstajnikom ne podati, ravno tako je prišel tudi iz Travnika, kjer se Muteselim Arnavtič pri posvetovanju znajde, berzotek, ki je povelje prinesel, grad do zadnje kaple kervi braniti. Dervišbeg Arnavtič je tedaj Rajam zapovedal, mu derve v terdnjavo nositi; prvi dan so ga vbogali, drugi dan pa so se vse na svoj dom vrnili, ker se boje, de bi vstajniki naglo ne pretisnili in oni prisiljeni bili se z njimi vojskovati. Dervišbeg ima samo 30 vojakov. S temi se gotovo vstajnikom ne bo mogel braniti.

Okrog Travnika stoje tri armade, ki se bodo proti vstajnikom dvignile.

Rusovska. Ruski car je ruskopoljskim izseljencam dovolil, de se smejo v domovino vrniti, samo 24 osebam te milosti ni hotel skazati, ker so se v letu 1831 zakleli dinastijo Romanow z prestola pahniti.

Nemška. Po telegrafiskem naznanilu zvemo, de je narodni zbor v Stuttgartu na 27. aprila odložen.

* Protest grofa Dzialynski poslanca v narodnem zboru v Erfurtu 26. marca.

Moji gospodje!

Dunajske pogodbe so podvergle poljsko zemljo pod imenam veliko poznansko vojvodstvo pruskimu kralju. Prisežne besede, s kterimi smo mu svojo udanost zagotovili, se glase: „Spoznam pruskiga kralja za ediniga pravedniga samovladarja te dežele in kos Poljskiga, ki je bil v dunajskem shodu k. pruski hiši podveržen, za svojo domovino, ktero sim proti vsaki oblasti, naj bode ta ali una v vsih okoljsinah s svojo kervijo braniti dolžan in pripravljen. Tako smo prisegli z dobro vero, de nas bodo pravice unih pogodb in obljube vladarja v svoji celosti ohranile.

Z oziram, de me ta prisega veže, vsaki protivnosti zoper mojo domovino v vsih okoljsinah in v vsaki zadevi se zoper postaviti:

Z oziram, de se naše v shodu nam zagotovljene pravice s svojevoljnim zjedinenjem naše domovine z Nemcijo bistveno skrajšajo:

Z oziram, de bi se to zjedinenje v dobi zgodilo, ko bi se izvirne pravice, namreč presebna iz eniga dela Poljskiga v drug kraj zamogli preseliti:

Z oziram, de bi od deržav zagotovljena pravica neomejeniga teka za vse, kar zemlja in pridnost poljskih dežel, ki so v letu 1772 v rusko in prusko oblast padle, rodi, de bi svobodna voznja na rekah in vodotokih v cellem obsežku nekdanjih poljskih dežel zavolj zveze z Nemcijo veljavno moč zgubila:

Z oziram, de je njegovo veličanstvo, vladajoči kralj Prusije nenemškim deželam njegove krone mesca aprila 1848 na voljo dal, se nemški zvezi pridružiti, ali pa ne, in de se je veliko poznanjsko vojvodstvo na postavnih poti v deželnem zboru naravnost proti tem izreklo:

Z oziram, de sila nikdar narodov v prijazno zvezo ne sklene, in zaželjeniga izida nima:

Z oziram, de jez, ker sim Polje, nobene pravice nimam se pri posvetih državniiga zboru samonemških zadev vdeležiti:

Vam naznanim, gospodje, ker se operam na te pravične vzroke: *de kakor smo se nemški zavezi v Frankobrodu operli, kakor samovolji in prelomu od evropskih vladarstev storjenih pogodb, torej vsake volitve za ta ali kak drug deršavni nemški zbor v našem velkem vojvodstvu za neveljavne spoznamo, mi ne spoznamo ne tega in nobeniga družiga nemškiga zbora, in nje njih sklepov.*

Ko to naznanje gospodu predsedniku tega visokiga zbirališa podam, tudi v njegove roke svoje pooblastenje položim.

* Württembergška vlada svojo armado za vojsko pripravlja; ali prav za prav ona se hoče le Prusam braniti, ako bi jo zgrabili.

* Govor Radovica 26. marca v nemškem zboru v Erfurtu:

Gospodje! Poprosil sim za besedo, de bi še pred začetkam vstanovitev nektere občne premišljevanja razodel.

Snidili smo se v naj bolj težavnih okoljstih. Velki zbor, ki se je pred dvema letama v Frankobrodu zbral, je svoje veličastvo imel, ktero zemljotreseče osnove spremlja; tega veličastva mi ne smemo imeti. Mi ne moremo po svoji veliki misli zidati, in pričakovati, kake prebivavce de bo to poslopje dobilo, ampak mi se moramo prizadevati, ožji hišo postaviti za tovarše, ki so se že v zvesti družbi zvezali. Nobenimu nemškemu rodu ne zapremo vrat, mi pa tudi nobeniga ne silimo, kaj družiga skleniti, kakor to, kar je njemu drago.

Tako mi razumimo svobodo in samostojnost, ktere so pogodbe vsim nemškim deželjam, velikim in malim zagotovile. Pa tudi temu pravičnimu ravnanju se združene vladarstva zlo operajo. Ako je bilo kdaj, je posebno zdaj potrebno lastne poti se popolnoma zavediti, de previdni pogum in pogumna previdnost ne bode v nevarnosti, brez ktere praviga namena ni mogoče doseči.

Dovoljite mi tedaj gospodi, pregled celosti združenih deržav pred oči postaviti; potreba je tega, de se sedajno stanje prav preudari. Ne boste mi zamerili, ako se ne morem zderžati, tudi znanih reči opomniti; to je ravno velik pregrešek takih časov, de se o kratkem pretečeno otamni in clo taji. Ker se reči za take nimajo, kakorsne so v resnici, tedaj ni čuda, de se krivo razlagajo.

Kaka notrajna in zunajna potreba je prusko vlado napeljala, nemških zadev se čversto poprijeti, tudi to jih je mnogo v Prusiji in zunajnih deželah pozabilo.

Ne smem in ne morem misliti, de je kterimu v tem zboru mogoče na samopridne dobičke gledati, ali lastne termoglave se deržati.

Prusko vlado je očitno spoznanje dveh zgodovinskih dogodb vodilo: državna edinost Nemcev in centralno zjedenjenje avstrijanske deržave. Perva dogodba tirja zvezno deržavo; bila je vzrok frankobrodskiga zbora, ki zavolj dobro znanih vzrokov svojih namenov ni mogel doveršiti. Druga dogodba tirja iz samostojnih vstavnih dežel tesno zvezano deržavo vstariti; njo je avstrijanska vstava 4. marca v življenje poklicala. Oboje se pa s prejšno zvezno postavo ni moglo zjedeniti, akoravno se, ako se prav razumi, srečno iziti in roke podati zamore.

Na to se je operla pruska vstava v svojih predlogih. Nemška zveza od leta 1815 ima namen se zunajni in notrajni sili braniti, neodvisnost in celost posameznih dežel ohraniti, in ta zveza je bila na celo Avstrijo razprostrana. V teh mejah se tedaj vse samonemške dežele v zvezno deržavo sklenejo. Ta zveza je en del v daljni zvezi, avstrijanska deržava pa drugi.

Iz tega sledi, de prihodnja zvezna deržava nič ne sme zapopasti, kar bi ožji zvezno deržavo ali edinost avstrijanske deržave nemo-goče storilo. Pa tudi ta prihodnja zvezna deržava nič ne sme obseči, kar bi bolj razprostrano zvezno deržavo nemogoče storilo. To je bila misel pruske vlade mesca maja pretekliga leta.

De se ta misel ni v djanje vpeljala, je več vzrokov. Na Dunaju so ta predlog, kakor je znano, zaverгли. Bati se je, de bo še marsikdo žaloval: kar Prusija v zjedenjenju Nemcije iše, zamore le v nje prid biti; kar je pa v prid Prusije, mora Avstrii škodvati; tedaj moramo temu nasprot biti!

Gospodje! ako se je to mnenje še tako zlo razširilo, vender je popolnoma krivo. Mi prav dobro vemo, de marsikak časten Prus o tem le škodo za Prusijo vidi, ker misli, kar Prusija Nemčiji da, to sama zgubi. Gorje Nemčiji, gorje naši prihodnosti, ako bi bilo temu tako! Pa to je vse drugač! Prusija ne bo nič zgubila na svoji veliki zgodovini, nič na svojem evropskem postavljenju, ako se Nemčija v svoji vesolnosti ojači.

Iz stanja, v ktero se je cesarski kabinet glede na nemške zadeve postavil, je dvojna overa zrastle. Obsirniši zveza se ni mogla vrediti, in več nemških vladarstev se je vožji zvezi odreklo. To nas opomne druge nemške vladarstva pregledati.

Nemški narod, gospodje! ima kar vsi vemo, drugačno zgodovino od drugih evropskih narodov. Ko je skor povsod v tisti dobi, ko je narod zgodovinski verh dosegel, namen edinosti zmagal, se je na Nemškem ravno nasprotno zgodilo. Iz tega so se razne deržave in deržavice osnovale. In ravno to je vir velike prednosti narodniga življenja. Jih vničiti, bi se djalo, našo zgodovino tajiti. Bog nas tega obvaruj, de bi kdaj tak potres, vse kar so stoletja zidale, v razvaline poderil!

Pa zraven teh mnogih deržav in deržavic čutimo ravno toliko potrebo zjedenjenja.

Nemčija sme in mora tirjati, de resnična zveza pozamezne dežele sklene, posamezne ude v celoto zveže. Ta potreba je bila dolgo nepoznana, in sebični nameni so gospodarili, prosto kakor se jim je ljubilo so dežele raztergali. Nočem žalostnih spominov tukaj buditi, ne pritožb vsake dežele posebej ponoviti. Ko se duh enkrat zbudi, ga ni mogoče ugnati; zna včasih zadremati, posebno ako je ravno v silni divjosti razsajal, pa zbudil se bo vselej kmalo spet. Narodno gibanje zna nazaj koračiti, pa to koračenje je le na videz, ono mora svoj pot spet naprej pričeti; to je tako gotovo, kakor gotovo visokeji postava življenje narodov viža. Velika naloga je bila in je še zdaj, politiško obliko najti, ki bi bila primerna za eno in za več deržav, ki bi pozameznim deželam nobenih družih žertev ne prizadjala kakor neogibljivo potrebnih. Pruska vlada si zamore spričo dati, de je, to nalogo razrešiti, zvesto in skerbno delala.

Zares, de smo še v naj novejših časih slišali to načelo hudo grajati; to pa je ravno tako težko razumeti kakor opravičiti. De, gospodje! zgodovina bo enkrat sodila, ako je Prusii to reč doveršiti, kaj družiga mar bilo, kakor ljubezni do velike, drage domovine, ako je ona kak drugi namen imela, kakor obstoj posameznih malih deržavic varvati. Razsodbo

pustimo sedajnimu in poznejšim rodovam, oni bodo to razsodili, ktere overe našo revno stvar zaderžujejo!

Večina nemških vladarstev je v djanju pokazala, de je veliko svaritev razumela, ktero ji je časa duh naložil; pripravljena je bila potrebne žertve za zjedenjenje Nemcije na oltar položiti, de bi potem toliko terdniši in veselejši na domačih tleh stala. Drugači pa so mislili tiste vlade, ki so, kar je nemško cesarstvo padlo, kraljeve naslove zadobile. Tam je bila potreba, se lastni politiki v zunajnih deželah odreči, de bi nemška politika na nje stopnjo stopila, popolnoma zaveržena. Ti vladarji so odrekli se potrebni edinosti eksekutivne oblasti podvreči, in jo Prusii prepustiti.

Bavarska in württembergška kraljeva vlada niste hotle k zvezi pristopiti, ampak ste jo zavergle; hanoveranska in saksonska se ni hotla dalej s to rečjo pečati. Mi ne spoznamo pravice takiga ravnanja poslednjih dveh deržav, ampak smo se zoper to pritožili. Al nju poslancev, žali Bog! ni med nami.

Iz vsiga tega je sledilo, de se naravni pot v doveršenje tega namena ni mogel nastopiti; mi nismo mogli od zunaj navznotraj iti, dalji zvezo vrvnati in znotraj nje ožji vrediti. Še delo se ni v enakem času začeti moglo, ker, ko je bil pruski predlog zaveržen, se nasproten nikdar sostavil ni.

Na tako vižo se niso mogle vse čistonemške dežele v zvezo vzeti, zadovoljni smo mogli biti, de so nektere dežele v nemško zvezo pristopile.

Vem, gospodje! de se Prusii očita, de je ugodni čas lanskiga leta zamudila. Opor je stal v deželi; mnogim se je zdelo, de je bilo le potreba roko stegniti in nemško zvezo vstvariti.

Gospodje! jez ponovim, kar je bilo že drugod omenjeno, de Prusija ni smela in ni mogla svoje roke stegniti.

Mi nismo hotli dolgiga in junaškiga smertniga boja, kteriga je Avstrija za svoj lastni obstoj bila, še s tem težavnišiga storiti, de bi od nje kaj tirjali. Nismo hotli brezmožnih nemških vlad, ki so bile brez pomoči mogočne Prusije zgubljene, k ničemur prisiliti. Prusija, gospodje, zjedenjenje velike nemške domovine zlo obrajta, al čast in pravico še bolj. Ako hočemo to romantiško povedati, rečemo vestno in pošteno, in to naj dalj terpi!

Gospodje! Prusija se ni zapeljati dala, svoje misli v polnem veličastvu v življenje vpeljati; pa ona se tudi naravniga in nenaravniga strahu ne boji. Naši politiški protivniki nam očitajo, de naša pot v nemški zadevi revolucii vrata odpera. Mi pa z naše strani smo dovolj prepričani, de ravno ravnanje naših nasprotnikov je, ki vrata revolucii odperete derži. Razsodba kdo de ima v tej reči prav, se s pričkanjem ne da dognati; pokličimo torej v razsodbo tisto stranko, od ktere še nobeden ni rekel, de bi znamenjev časa dobro ne poznala.

To je demokratiška stranka, ki gotovo nobene nemške vlade preveč ne ljubi. Kake znamenja so se devet mescev sem po celi Nemčii pokazale? Kaj hoče močna demokratiška stranka v vsih nemških zborih? Kaj svobodni časopisi pravijo? Povsod in vedno bolj z vso močjo se demokrati zvezi vladarjev operajo.

Oni hočejo zvezo med vladarji raztergati, oni se operajo temu zboru; nikjer niso hotli poslancev voliti. Mi imamo očitne znamenja, de revolucii tisti pot odperajo, ki jo nam zaperajo. Se mar tukaj pričkamoz razno mnenje preudariti, ali samo neovergljivo resnico spoznati. Ako je pa zadnje pravo, se morajo združene vlade iz tega živo prepričati, de to ni pot, po kterem revolucija hodi, de s tem ne pripravljamo mi nevarnosti, temveč naši protivniki.

Tako, gospodje, stoje združene vladarstva.

Še le ko bo sonce spoznanja zasijalo, se bo vidilo, de je tisto, kar avstrijsko cesarstvo v svojem velikem evropskem postavljenju krepki, tisto, kar Prusije zgodovinsko naročilo dopolne, tisto, kar posameznim državam varstvo zagotovi, brez kteriga bodo v prvem viharju v razvaline padle. Pa tu in tam se bo morala še megla pregnati, preden se bo ta jasen dan napočil. Bi Bog hotel, de bi takrat prepozno ne bilo!

Za zdaj, gospodje, se moramo samo s tem pečati, kar je po pravici mogoče. Mi ne bomo velike, edine Nemčije vstati vidili, al mi zamoremo bolj razprostrano državno zvezonemških rodov vstvariti, kakoršno je nam dozdej zgodovina kazala. Mi nočemo in ne smemo, še enkrat rečem, nobene nemške vlade proti njeni volji prisiliti, de bi se z nami zjediniła, al mi ne smemo in nočemo dovoliti, de bi se kteri to branilo. Iz tega se vidi potreba, razmere od leta 1815 vrediti. Zvezane vladarstva se pri tem le za eno stopnjo ne bodo smele nazaj pomakniti, ker jim je pot pravica in pamet odkazala, pa one tudi ne bodo stopenj tje obrnile, kamor te dve vodivne zvezde ne peljete. Zvezna osnova, ktero vam, ki ste sem poklicani, se čez njo posvetovati, predložiti, je je že v prejšnjih zveznih pravicah popolnoma opravičena. Od te reči se je toliko govorilo, de je vsakimu jasno, ki svojih oči nalaš ne zapera, de zvezno pismo pravico vsaki zvezi prepusti, ki ni proti varstvu obstoječe zveze namenjena. Ta zveza pa ni le nevarna ampak navznotraj in navzunaj k utedenju mnogo pripomore.

Od druge strani se pokaže ravno to opravičenje iz družiga glavniga vira zvezne pravice.

On naravnost reče, de sme clo kak samostojn vladar svoje dežele kakimu drugimu vladarju prepustiti, ne de bi mu bilo treba popred se le druge vladarstva za dovoljenje prositi.

Ni dvombe, de bi ne smela ena nemška država 26 družih podedvati ali si jih na pravični poti pridobiti brez dovoljenja družiga vladarja. Ta bi bil še zaveznik uniga in bi njegovim deželam ne smel z nevarnostjo žugati. Prašam tedaj, se mar more pravici blizo stopiti, ako se nektare države foederativno zvežejo, ko je clo vsim popolnoma zjednjenje po postavni poti pripušeno? Zvezne države bi ravno tako svoje dolžnosti opravljale, pa tudi poprejšnje pravice vživale.

Ako je to že pri nepremenjeni zvezni osnovi veljalo, mora vsak vgovor še bolj zibniti, ker prejšnje zvezne pravice večji premembe dopuste.

Tudi o tem ni dvombe, de postava zveze od leta 1815, ako hoče vse prejšnje dela in avstrijske dežele po vstavi 4. marca obseči, le eno državno zvezo stori; tedaj vedno zvezo neodvisnih držav brez resnične vlade in občnih postav.

V nasprotni zadevi je teško na potrebno previdnost in zaželjeno odkritoserčnost verjeti.

Naše zelje, mnenje nam protivnih vladarstev zvediti, so dolgo nespelnjene ostale. Zdaj se le, kakor je vam znano, je bila od kraljeve bavarske, württembergške in saksonske vlade osnova predložena.

Združene vlade bodo ta predlog natanjko pretehtale in svoje sovete od te reči zadevačim naznanile. Tukaj od te reči še ne moremo govoriti, al ona nam ne sme poti zaverati; mi moramo prvo dolžnost spolniti, neodlagljivo nalogo doveršiti.

Ako se prizadevanje vsih vlad spolne, osnova od narodov opravičene zveze v novi podobi doverši, bo zvezna država pristojno mesto imeti morala.

Naloga, ktero imamo tukaj razrešiti, tedaj zavolj tega ni manjši, temveč silniši; ona potrebuje več prizadevanja in manj veličastva, ona tirja več zatajevanja in manj dobička; ona

kaže bolj na prihodnost kakor na sedajnost. Pa zgodovina, gospodje, ne venča lahkiiga, ampak le oestro prizadevanje in dolgo terpljenje. To prizadevanje in terpljenje bo svoje plačilo prejelo, ako zvezne države v veliki zapeljivosti in žuganju nepremakljivo stoje in se prevzete dolžnosti derže, in ako se njih zastopniki, ktere so tu sem poslali, te poti s polnim in resničnim zaupanjem primejo. Oboje gospodje, je neogibljivo potrebno, in scer razun tega nič družiga.

Gospodje! poprejšnji zgodovinopisci so imenovali mesto, v kterem mi oblake razganjamo, „civitas pacis“. De bi tudi zanaprej mesto miru ostalo.

Laška. V zadevi angleškiga tirjanja na toskansko vlado pove časopis „Constitutionale“ sledeče: Znesek tirjatve je le 150—160,000 lir. — Ko je vlada to zvedila, so se koj ministri zbrali, in pri posvetovanju je bil tudi avstrijski poslanec pričijoč. Na njegov predlog bi bila vlada Anglezam naznanila, si Ruse za posrednike v tej reči zvoliti. Angleški poslanec pa je odgovoril, de se posredovanju ne bo operl, ako se Sardinii prepusti. „Nazionale“ pravi, de se Toskana temu ni podvergla.

Francoska. Pripoveduje se, de je predsednik francoske republike papežu pismo pisal, v kterem mu razloži, de glavno mesto kershanstva vladarstva zlo potrebuje, in de bo francoska vlada, ako se papež ne bo v Rim vernil, rimskim deželam posebno vladarstvo dala.

Razne naznanila.

Ker smo zadnjič obljubili naznaniti, kar so deležniki naprave slovenskega glediša sklenili, podamo tukaj, kar „Novice“ v tej zadevi pišejo: „Ker se je že čez 100 delnic (akcij) za slovensko gledišje v Ljubljani spečalo, je bil v pondeljnik dopoldne prvi zbor deležnikov. Gosp. Kordež je razodel svoje misli zastran naprave slovenskiga glediša, zbor deležnikov pa ni bil ž njim edinih misel in je sklenil: de naj se nar poprej izmed deležnikov odbor 7 mož izvoli, kterimu odboru naj se izroči vodstvo vsih denarnih in umetalnih zadev. Ta odbor naj nar poprej osnovo te nove in imenitne naprave izdela in izdelano osnovo potem vnovič zbranimu zboru deležnikov predloži; med tem časam pa naj se nabera še več delnic, kterih se bo, kakor ta reč zdej stoji, lahko 300 dobilo. V odbor so bili izvoljeni: gosp. Holcer, kupec in posestnik; gosp. Dr. Strupi, gosp. Ambrož, posestnik, gosp. Dr. Klun, gosp. Dr. Bleiweis, gosp. Debevc, posestnik in kupec, gosp. Balant Zupan, kupčijski pomočnik; — za namestnike gosp. Šreyer, kupec in posestnik, gosp. Eržen, posestnik in zdravnik, gosp. Mih. Lavrič, c. k. kantonski sodnik. — Z veseljem smo najdlji med deležniki te naprave veliko nar bolj obrajtanih Ljubljanskih mestnjanov, posebno iz kupčijskiga stanú, in ker bo izvoljeni odbor skerbel za terdno osnovo domorodniga glediša, je gotovo pričakovati, de lepa domača reč se bo lepo osnovala. Gosp. Kordežu, začetniku te naprave, se bo njegovi vednosti primerjeno opravilo umetalniga upravitelja izročilo, če ga bo hotel prevzeti.“

V Union se piše, de se na Dunaju veličanska naprava snuje. Društvo obertnikov in drugih mož je načert storilo, z rentnimi listki, za ktere bo imetje družbenih udov porošto, poslopje „Olymp“ imenovano postaviti, ki bo tirjanju družbeniga življenja po mogočosti ustreglo. V ta namen se bo v tri razdelke ločilo. Prvi razdelk bo za umetniho, drugi za obertniho in tretji za ples in druge kratkocase odločen; radi bi zvedili, ali se bo to poslopje res napravilo. Kmalu se bo začelo delati.

Sirski škof Matevž Nakar pobera dnarje za zidanje cerkve na Libanonu.

V katolških časopisih se bere, de bo četerti velki zbor vsih katolških družtev Nemčije in Avstrije prihodnji mesec v Lincu.

Une dni pride en lep, mlad mož, nekoliko čez 20 let je mogel imeti, k pruskimu poročniku v Terstu in tirja, de bi mu poten list dal, rekel je namreč, de ga je zgubil, in de je častnik iz Lübecka. Ko ga poročnik na hanzeatiškiga poročnika zaverne, je rekel, de je bil pruski častnik, in de ga je nesreča iz domovine zgnala; ko zgornjo sukno odpre, de bi mu svoj govor s pismam poterdil, zagleda poročnik pruski železni križ na njegovih persih. Tedaj ga popraša, kje de je križ dobil, ker je že 35 let, kar ni nobenimu podeljen bil, in njega še tistikrat na svetu ni bilo. Mladeneč mu odgovori, de ga je v zadnji vojski dobil. Ko mu poročnik reče, de to ne more biti, mu on zaverne: „Odpustite, vas nisim mislil golufati“. S temi besedami zapusti poročnika in gre naravnost k deželnimu poglavarju in nekterim drugim osebam z izgovoram de ga je poročnik poslal, ker mu je dnarjev treba.

Nek kmet na Erdeljskem gre v malin, in se zmoti, de namest svojiga žita drugo mleti pusti, med tem se pa za miso usede in se žganja nalije. Ko domu pride, ga žena in svakinja pokregate, ker je tako slabo svoje delo opravil. On se zjezi in obe natolče; potem se z majhnim otročičem v skedenj poda in mu reče: „Poglej, otroče, še enkrat svojiga očeta“ ter se obesi. Otrok hitro materi pove, de oče na vervi vise. Ona ga s pomočjo sosedov še o pravim času reši.

Gospod Bačkora mlajši misli začeti česki časopis za otroke izdajati.

Na Českem se še vedno kolera prikazuje, in v nekterih krajih je clo precej huda.

Nov zemljopis je na Ceskem gospod Jožef Jireček izdal, pod naslovom: „Narodopisny přegled kralovství českého“. Nemško in česko narodnost on v tem natanjko razloči. Časopis „Union“ to delo zlo hvali.

V Peštu je bil 25. marca serbski bal.

Za postavljenje spominika na Beli gori je 20,000 gld. nabranih.

V „Magyar Hirlap“ se piše, de je bil 12. marca gerski tehant v Karasu obropan. Tolvaji so naj pred možke, potem pa ženske povezali; potem so duhovna prijeli, so ga po glavi bili in ga hudo ranili, nohte so mu na nogah iz perstov potergali, mu dolgo brado zruvali in vse imetje vzeli. Potem si prinesejo vina in do dne pijejo. Duhoven je drugi dan umerl.

V Berni bo kmalo več časopisov izhajalo kakor na Dunaju. Ravno je 12. naznanjen pod naslovom: „Pravy vychovateljek“.

Te dni so prišli na Ogerskem tri ure od mesta Pešta v Oeso roparji po noči. Vsi so šeme imeli. Psam so z strupam zavdali, hlapcam usta zamašili. Potem so skoz kuhinjo pretolkli, in so na tako vižo vanjo prišli. Dekla se zbudi, al en ropar jo po glavi udari, de se z velikim vpitjem na tla zverne. Gospodar se zbudi in se od znotraj zapre, ter kliče sosede v pomoč; al preden sosedi pridejo, se roparji na konje vsedejo, ki so jih iz hleva vkradli, in so pobegnili.

C. k. častniki, ki so se iz Kotara 16. marca na morje podali, jih je burja dalječ v globoko morje zanesla. Dva dni in dve noči jih je po morju semtertje podila. Mislili so že, de so brez rešitve zgubljeni in de bodo mogli glada umreti. K sreči je čolnič k nekemu bregu priplaval. Ljudje so bili koj zraven, so nesrečne na suho prinesli, jih pod streho vzeli in jim postregli ter jih na tako vižo smerti oteli.

